

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Obdo/23/2023
Identifikačné číslo spisu:	8308206850
Dátum vydania rozhodnutia:	24.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Andrea Moravčíková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8308206850.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Andrey Moravčíkovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Ivany Nemčikovej a JUDr. Lenky Praženkovej, v spore žalobcu BANDER, spol. s r.o., Snina, Perečínska 2736, IČO: 31 669 034, zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Martincom, Košice, Werferova 1, proti žalovanému Ing. F. Y., nar. X.X.XXXX, Y., C. XXX/X, zastúpenému advokátom JUDr. Rudolfom Bezákom, Košice, Krmanova 14, o náhradu škody 532 475,63 eur s prísl. a iné, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 17C/98/2008, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 23. februára 2023, č. k. 18Co/13/2022-626, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovaného z a m i e t a .

Žalobca m á voči žalovanému n á r o k na plnú náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 17C/98/2008-549 zo dňa 27.8.2021 rozhodol v prvom výroku tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 468 398,86 eur. Druhým výrokom súd v prevyšujúcej časti konanie zastavil a posledným výrokom žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu z prisúdenej sumy.

2. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplynulo, že žalobca sa domáhal náhrady škody voči žalovanému z dôvodu, že tento ako štatutárny orgán - konateľ obchodnej spoločnosti žalobcu jej spôsobil škodu a bol trestným rozsudkom právoplatne odsúdený za trestné činy sprenevery a zneužitia účasti na hospodárskej súťaži.

3. Súd prvej inštancie uznesením č. k. 17C/98/2008-23 zo dňa 24.9.2008 prerušil konanie do právoplatného skončenia trestného konania vedeného na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 2T/2/2005. Následne súd prvej inštancie uznesením zo dňa 19.4.2018 prerušil konanie na

dobu 6 mesiacov na základe návrhu sporových strán, keďže sa začalo konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolania) žalovaného, o ktorom rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) pod sp. zn. 1TdoV/2/2018.

4. Súd prvej inštancie sa v odôvodnení rozhodnutia zaoberal predpokladmi priznania nároku na náhradu škody podľa zák. č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ObZ“), a to protiprávnym konaním žalovaného, ktoré mal preukázané právoplatným rozsudkom v trestnom konaní, na základe ktorého bol žalovaný uznaný vinným z trestných činov sprenevery a zneužitia účasti na hospodárskej súťaži. Tiež poukázal na to, že škoda bola v trestnom konaní preukazovaná najmä znaleckými posudkami. Žalovaný rozporoval výšku škody už v trestnom konaní, pričom rovnakú obranu a argumentáciu použil aj v civilnom konaní. Tu súd prvej inštancie uviedol, že s obranou žalovaného sa vysporiadali súdy už v rozsudkoch vydaných v trestnom konaní, v ktorých bola výška škody ustálená na 468 398,86 eur.

5. K príčinnej súvislosti súd prvej inštancie uviedol, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že protiprávneho konania sa dopustil žalovaný ako štatutárny zástupca žalobcu, úmyselne, a týmto konaním spôsobil uvedenú škodu. Ak by sa žalovaný takéhoto konania nedopustil, nebol by právoplatne odsúdený a nevznikla by ani škoda. Súd prvej inštancie vyhodnotil zodpovednosť za škodu ako objektívnu zodpovednosť, kedy sa zavinenie nevyžaduje, zároveň poukazuje na to, že z trestných rozsudkov vyplynulo, že išlo o úmyselné trestné činy, na základe ktorých vznikla žalobcovi škoda.

6. Námietku premlčania vznesenú žalovaným vyhodnotil súd prvej inštancie ako nedôvodnú. Mal za to, že žalobca si ako poškodený uplatnil svoj nárok na náhradu škody riadne a včas v trestnom konaní už pri začatí trestného konania v prípravnom konaní, a na tomto svojom nároku zotrval aj počas trestného konania pred súdom. Zároveň z trestných rozsudkov vyplynulo, že žalobca bol odkázaný so svojím nárokom na náhradu škody na civilné konanie. Ďalej uviedol, že už z predchádzajúcich trestných rozsudkov, ktoré síce boli následne zrušené a bolo opätovne rozhodované, vyplynulo, že žalovaný bol odkázaný s nárokom na náhradu škody na občianskoprávne konanie. V poslednom rozhodnutí trestného súdu sa o náhrade škody nerozhodovalo, keďže žalobca ako poškodený uviedol, že si v osobitnom občianskoprávnom konaní uplatnil nárok na náhradu škody podaním žaloby dňa 13.6.2008. Súd prvej inštancie tiež uviedol, že s ohľadom na vyššie uvedené premlčacia doba počas trestného konania spočívala minimálne do doby posledného právoplatného odsudzujúceho trestného rozsudku Krajského súdu v Prešove, avšak v tej dobe si už žalobca uplatnil svoj nárok v civilnom konaní, ktoré bolo prerušené do skončenia trestného konania, resp. do rozhodnutia (v trestnom konaní) o mimoriadnom opravnom prostriedku - dovolaní. Súd prvej inštancie preto uzavrel, že žalobca ako poškodený a veriteľ si voči odsúdenému páchatelovi (tu žalovaný) riadne a včas uplatnil nárok na náhradu škody v trestnom konaní a následne v civilnom konaní, pričom k premlčaniu tohto nároku nedošlo.

7. Žalobcovu argumentáciu, že na uvedený spor je potrebné použiť len ustanovenia Občianskeho zákonníka a nie Obchodného zákonníka, a to z dôvodu, že v čase spáchania skutkov a vzniku škody Obchodný zákonník výslovne neupravoval v § 261 vzťahy medzi štatutárnym zástupcom a obchodnou spoločnosťou, súd prvej inštancie vyhodnotil ako neopodstatnenú.

Na vzťah medzi konateľom a obchodnou spoločnosťou bolo podľa súdu prvej inštancie potrebné použiť Obchodný zákonník, najmä ustanovenia o mandátnej zmluve a nároku na náhradu škody, pričom neskoršou novelizáciou Obchodného zákonníka bolo už v § 261 ObZ výslovne upravené, že vzťahy medzi štatutárnym orgánom a obchodnou spoločnosťou sa spravujú týmto zákonom. Dospel k záveru, že aj pokiaľ by sa na uvedený spor použili len ustanovenia Občianskeho zákonníka, tak poškodená obchodná spoločnosť si uplatnila nárok riadne a včas v trestnom konaní a následne v civilnom konaní, v ktorom riadne pokračovala, preto nie je nárok premlčaný.

Podľa súdu prvej inštancie premlčacia doba spočívala do právoplatnosti posledného trestného rozsudku, kedy už bola žalobcom podaná aj civilná žaloba. Ohľadom nároku na náhradu škody podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v platnom znení (ďalej len „OZ“ alebo „Občiansky zákonník“) súd

prvej inštancie ďalej uviedol, že žalovaný v konaní nepreukázal, že by škodu nezavinil, preto boli splnené podmienky podľa ust. § 420 OZ o všeobecnej zodpovednosti.

8. Na záver uviedol, že žalobca si pôvodne uplatnil (v čase keď ešte nebolo právoplatne skončené trestné konanie) náhradu škody vo výške 532 475,63 eur s príslušenstvom, pričom po skončení trestného konania upresnil škodu, resp. zobral žalobu čiastočne späť do výšky, ktorá bola uvedená v právoplatných trestných rozsudkoch. Súd prvej inštancie preto rozhodol o čiastočnom späťvzati žaloby v prevyšujúcej časti, k čomu sa súhlasne vyjadril aj žalovaný. O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 255 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v platnom znení (ďalej aj „CSP“).

9. O odvolaní žalovaného rozhodol Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 18Cob/13/2022-626 zo dňa 23.2.2023, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie okrem výroku II. (v zastavujúcej časti) potvrdil. Druhým výrokom žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

10. Odvolací súd sa zaoberal námietkou žalovaného týkajúcou sa nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie, pričom konštatoval, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je síce stručné, ale riadne odôvodnené. Ďalej uviedol, že z rozhodnutia vyplýva, čo bolo predmetom konania, z akých skutočností vychádzal súd prvej inštancie a k akým právnym záverom dospel, pričom skutočnosti, na základe ktorých dospel k sume, na ktorú zaviazal žalovaného, sú tými skutočnosťami, ktoré v podobe skutkových viet boli obsiahnuté v rozhodnutí najvyššieho súdu (v trestnom konaní) a na základe týchto skutkov, ktorých sa dopustil žalovaný ako konateľ žalobcu, bolo rozhodnuté o vine, o treste, a ustálená bola aj výška škody.

11. S námietkou žalovaného, že spoločník žalobcu - spoločnosti BANDER, spol. s r.o.

(p. G.), nebol konateľom spoločnosti a nemohol uplatňovať tento nárok riadne, sa odvolací súd nestotožnil. Uviedol, že práve spoločník obchodnej spoločnosti je tým, ktorý je de facto majiteľom spoločnosti, čiže tým, komu (ako vyplynulo zo skutkových viet trestného rozhodnutia najvyššieho súdu) vznikla škoda na majetku, a práve p. G. pôsobil nielen ako spoločník, ale aj ako konateľ spoločnosti (od r. 2003). Odvolací súd mal za to, že ak by p. G. nepôsobil v pozícii konateľa, tak z pozície spoločníka je osobou aktívne legitimovanou, ktorá môže uplatniť nárok za spoločnosť, a teda vystupovanie p. G. v trestnom konaní nemožno posúdiť ako vystupovanie tretej osoby.

12. K ďalšej námietke žalovaného, že nárok nebol uplatnený včas a riadne a preto je premĺčaný, keďže škodu je potrebné uplatniť zo strany poškodeného najneskôr do ukončenia vyšetrovacieho konania, poukázal odvolací súd na listinný dôkaz, z ktorého vyplynulo, že pri výsluchu pána G. z 23.11.2001 na Krajskom úrade vyšetrovania PZ v Prešove (str. 6 zápisnice), sa tento pripojil k trestnému konaniu aj s nárokom na náhradu škody, ktorú v tom čase vyčíslil na 32 miliónov SK, pričom následne dňa 13.6.2008 podal žalobca žalobu na sumu 16 041 361 SK (532 475, 63 eur), o ktorej súd rozhodoval.

13. Odvolací súd mal za to, že pokiaľ by aj pri uplatnení náhrady škody voči obvinenému (tu už odsúdenému žalovanému) uplatnil poškodený čo i len minimálny nárok na náhradu škody, je nárok na náhradu škody uplatnený riadne a včas. Až vykonaným dokazovaním bolo ustálené, akých nezákonných skutkov sa žalovaný dopustil, v akom rozsahu a v akej konkrétnej výške. To, ako svoj nárok poškodený preukáže, je predovšetkým závislé od povahy spôsobenej škody (napr. rôzne listinné dôkazy, pokladničné doklady, či znalecké posudky, ktoré boli v rámci trestného konania vypracované a predložené a boli základom pre rozsudok v trestnom konaní). Ďalej uviedol, že civilné súdy sú viazané právoplatným odsudzujúcim rozsudkom vo vzťahu ku všetkým skutočnostiam, ktoré boli podmienkou odsúdenia páchatel'a a trestným súdom boli zistené - to platí aj o zistení vzniku škody u poškodeného v dôsledku protiprávneho konania páchatel'a (o zistení zavineného protiprávneho konania, škody a príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a vznikom škody).

14. Ďalej uviedol, že v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu bola ustálená otázka rozsahu viazanosti civilného súdu trestným rozsudkom, a to nielen pokiaľ ide o výšku škody, ale aj pokiaľ ide o vznik, resp. spôsobenie škody ako základného predpokladu zodpovednosti za škodu, t. j. súd rozhodujúci v civilnom konaní o náhrade škody spôsobenej trestným činom, je viazaný právoplatným odsudzujúcim rozsudkom trestného súdu (jeho výrokovou časťou), a to vo vzťahu ku všetkým skutočnostiam, ktoré boli podmienkou odsúdenia páchatel'a za tento trestný čin (napr. rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2Cz 16/1992 - R 35/1993; sp. zn. 1Obdo/41/2011; sp. zn. 3Obo/18/2015; sp. zn. 8Cdo/82/2018). Uvedená ustálená prax dovolacieho súdu bola aprobovaná aj rozhodnutiami Ústavného súdu SR (nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 269/2011-55; nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 507/2013).

15. Odvolací súd zdôraznil, že súd prvej inštancie postupoval v súlade s výsledkami trestného konania, pre účely ktorého aj prerušil konanie, keďže žalobca ako poškodený subjekt uplatnil svoj nárok v civilnom konaní potom, čo uplatnil nárok v rámci vyšetrovania v trestnom konaní v roku 2001 a následne v roku 2008 podal žalobu o náhradu škody samostatnou žalobou bez toho, aby čakal na skončenie trestného konania, v rámci ktorého pôvodne uplatnil nárok na náhradu škody. Výslovne v trestnom konaní uviedol, že nepožaduje už rozhodovať o nároku na náhradu škody v rámci adhézneho konania, keďže tento svoj nárok v priebehu prebiehajúceho trestného konania uplatnil samostatnou žalobou (na civilnom súde).

16. Ďalej odvolací súd poukázal na to, že trestné konanie skončilo rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 1TdoV/2/2018 z 29.4.2019 (rozhodnutie dovolacieho súdu), ktorým bolo dovolanie žalovaného ako obvineného v trestnej veci odmietnuté. Najvyšší súd vychádzal z rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2T/2/2005 z 10.6.2013. Podľa dovolacieho súdu bol žalobcom uplatnený nárok v rámci vyšetrovacích úkonov vyšetrovateľa, následne v tomto uplatnenom nároku pokračoval v rámci trestného konania, až do podania samostatnej žaloby, o ktorej rozhodol súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom v tomto konaní, preto odvolací súd dospel k záveru o nedôvodnosti námietky žalovaného o premlčaní nároku alebo o neuplatnení nároku riadne a včas. Zdôraznil, že žalovaný ako obžalovaný v trestnej veci v celom tom konaní od roku 2005 až do 2019, kedy konanie skončilo, bol účastníkom trestného konania, bol právne zastúpený, uplatňoval svoje nároky a trestný súd vykonával rozsiahle dokazovanie vrátane znaleckých posudkov, z ktorých bola ustálená výška škody vzniknutá žalobcovi.

17. Záverom uviedol, že žalovaný v odvolaní nenamietal nevykonanie takého dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, nakoľko iba takúto skutočnosť možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie. Preto odvolací súd pristúpil k posúdeniu odvolania žalovaného tak, aby posúdil rozsudok súdu prvej inštancie v širších súvislostiach, keďže ide o pokračovanie sporu, ktorý začal trestným stíhaním voči žalovanému, ktorý bol účastníkom tohto konania, pričom výsledok konania v trestnom konaní mu bol známy, skutkové vety svedčia o jeho vine a rozsah bol tam ustálený. Súd prvej inštancie sa zaoberal všetkými atribútmi zodpovednosti za škodu, a zároveň sa vysporiadal aj s otázkou náhrady škody v súlade s ustanoveniami Občianskeho zákonníka s poukazom na obranu žalovaného, že v čase, kedy malo dôjsť ku skutku, ešte Obchodný zákonník neriešil otázku vzťahu konateľ'a a štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti. Odvolací súd zhrnul, že atribúty náhrady škody vo vzťahu k žalovanému sú v podstate totožné v oboch kódexoch, preto považoval odvolanie žalovaného za nedôvodné. O trovách dovolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

18. Proti rozhodnutiu dovolacieho súdu podal včas dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a zároveň § 421 ods. 1 písm. b) CSP, majúci za to, že dovolaním napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu spočívalo v nesprávnom právnom posúdení vecí, a toto je ako celok nesprávne a nezákonné.

19. Porušenie práva na spravodlivý proces videl žalovaný v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutí súdov nižšej inštancie, ktoré malo spočívať v nesprávnom právnom posúdení súdmi, ktoré je podľa dovolateľa natoľko nesprávne, že súdy nižších inšancií nedali zrozumiteľné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré žalobe vyhovel. V rozhodnutiach súdov podľa dovolateľa došlo k absencii opisu škodlivého konania žalovaného, pre ktoré mu bola uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 468 398, 86 eur s prisl., pričom súdy za dostatočné považovali poukázanie na trestný spis vedený na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 2T/2/2005.

20. K porušeniu práva na spravodlivý proces došlo podľa dovolateľa aj postupom súdu prvej inštancie, ktorý akceptoval nedostatky žaloby žalobcu, ktorú napriek tomu prejednal a rozhodol o nej. Dovolateľ mal za to, že žalobca v žalobe neuviedol rozhodujúce skutočnosti (skutkové tvrdenia), ktoré by odôvodňovali jeho nárok, pričom absentoval opis konania, ktorým mala byť žalovanému (pozn. dovolacieho súdu - správne žalobcovi) spôsobená ním tvrdená škoda. Ďalej uviedol, že až podaním zo dňa 2.1.2018 žalobca predložil opis protiprávneho konania žalovaného ktorým mala byť spôsobená škoda, pričom súd prvej inštancie v rozpore s ust. § 142 ods. 1 CSP nerozhodol o pripustení zmeny žaloby a bez ďalšieho konal o zmenenej žalobe, a táto vada nebola odstránená ani odvolacím súdom, čoho dôsledkom došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Namietal tiež skutočnosť, že v konaní bola založená prebiehajúcim adhéznym konaním prekážka litispendencie, a teda konanie malo byť zastavené.

21. Dovolateľ tiež poukazoval na to, že bez odpovede odvolacieho súdu ostala aj jeho námietka, že tretím výrokom súdu prvej inštancie bola priznaná úplná náhrada trov konania. Tvrdil, že tretí výrok rozhodnutia súdu prvej inštancie je vydaný v rozpore s ust. § 256 ods. 1 CSP, keďže žalobca vzal čiastočne spať podanú žalobu, čím zaviniel zastavenie konanie, a preto žalovanému mal byť priznaný nárok na náhradu trov konania v tejto časti, resp. o túto časť mal byť krátený. K uvedenému ešte dodal, že nie je zrejmé, ako súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca sa o definitívnej výške škody dozvedel až z posledného právoplatného trestného rozsudku, keďže v tomto smere nebolo vykonané žiadne dokazovanie a bolo procesnou povinnosťou žalobcu v žalobe riadne identifikovať ním uplatnený nárok, a to vrátane vyčíslenia škody.

22. Dovolateľ namietal aj nesprávne právne posúdenie, pričom prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP má byť podľa dovolateľa daná tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolateľ uviedol, že obe právne otázky majú svoj pôvod v námietke premlčania vznesenej žalovaným, pričom ich formuloval nasledovne:

- A. žalobca si nárok na náhradu škody v trestnom (adhéznom) konaní neuplatnil, čo malo za následok, že premlčacia lehota počas trestného konania neprestala plynúť a do podania žaloby na súde prvej inštancie uplynula niekoľkonásobne (bez ohľadu na to, či sa nárok

- na náhradu škody posúdi podľa ustanovení OZ alebo ObZ) a

- B. aj v prípade, že by si žalobca nárok na náhradu škody uplatnil v adhéznom konaní, urobil jeho späťvzatie dňa 7.12.2010 na trestnom pojednávaní, čo malo za následok, že na spočítanie premlčacej doby v adhéznom konaní by nebolo možné prihliadať.

23. Dovolateľ vo vzťahu k otázke uvedenej pod „A“ uviedol, že žalobca si svoj nárok neuplatnil riadne v adhéznom konaní, v dôsledku čoho pri uplatnenom nároku v súvislosti s vedením trestného konania neprestala plynúť premlčacia lehota. Poukázal na to, že náhrada škody bola uplatnená pánom G., ktorý nebol v danom čase konateľom žalobcu, a teda svoj nárok

na náhradu škody pri svojom výsluchu uplatnil len ako fyzická osoba.

Ďalej uviedol, že pri ostatných podaniach žalobcu (30.1.2002, 29.7.2003 a 4.5.2004), nárok na náhradu škody v predmetných podaniach žalobca neuplatnil, resp. predmetné podanie urobil až po skončení vyšetrovania, keďže návrh treba urobiť do skončenia vyšetrovania.

Vzhľadom na uvedené dovolateľ považoval za nesprávne právne posúdenie odvolacím súdom závery uvedené v bode 22 jeho odôvodnenia, že nárok na náhradu škody bol v adhéznom konaní oprávnený

uplatniť v zastúpení spoločnosti s ručením obmedzeným aj jej spoločník (H. G.), a to len titulom tohto postavenia. Za správne považuje také právne posúdenie, že spoločník žalobcu (H. G.) nebol oprávnený uplatniť v mene žalobcu nárok na náhradu škody.

24. K otázke pod „B“ dovolateľ uviedol, že pred súdmi nižších inštancií namietal, že aj keby si žalobca uplatnil v adhéznom konaní nárok na náhradu škody riadne a včas, s odkazom na ustanovenie § 112 ods. 1 OZ nedošlo k spočítaniu premlčacej lehoty, pretože žalobca v začatom adhéznom konaní riadne nepokračoval (v roku 2010 oznámil na pojednávaní trestnému súdu, že si nárok na náhradu škody v trestnom konaní neuplatňuje). Dovolateľ poukázal na bod 13. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie a bod 40. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, pričom za nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších inštancií považoval záver, v zmysle ktorého nemá vplyv na spočítanie premlčacej lehoty pri nároku na náhradu škody uplatneného v adhéznom konaní, pokiaľ v jeho priebehu poškodený výslovne uvedie, že si nárok na náhradu škody viac neuplatňuje. Za správne považuje také právne posúdenie, že účinok spočítania premlčacej lehoty pri nároku na náhradu škody uplatnenom v adhéznom konaní nastane len vtedy, ak poškodený v začatom adhéznom konaní riadne pokračuje; v opačnom prípade (ak v ňom riadne nepokračuje), premlčacia lehota nespočívá a nie je možné sa dovolávať účinkov predchádzajúceho (uplynúvšieho) spočítania.

25. Žalovaný na záver dovolaciemu súdu navrhol, aby zmenil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku I. tak, že mení rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. tak, že žalobu zamietla, a mení rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku III. tak, že priznáva žalovanému nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 100 %. Tiež navrhol, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku II. tak, že prizná žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, a zároveň prizná žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. Alternatívne dovolateľ navrhol, aby dovolací súd uznesením zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

26. Dovolateľ zároveň podaním zo dňa 25.5.2023 navrhol, aby dovolací súd rozhodol o odklade vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, odôvodňujúc tento návrh tým, že žalobca podal návrh na vykonanie exekúcie, a s ohľadom na uloženú povinnosť bude mať začatá exekúcia na žalovaného značne nepriaznivý účinok.

27. K dovolaniu žalovaného sa vyjadril žalobca uvádzajúc, že odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších inštancií považuje za správne, dostatočné a presvedčivé. Dovolaciemu súdu navrhol, aby dovolanie žalovaného odmietol, resp. zamietol, tiež navrhol, aby dovolací súd nepovolil odklad vykonateľnosti a žalobcovi proti žalovanému priznal právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

28. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 veta pred bodkočiarkou CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je v časti prípustné, avšak nie je dôvodné a je potrebné ho zamietnuť (§ 448 CSP).

29. Úspešné uplatnenie dovolania je vždy nevyhnutne podmienené primárnym záverom dovolacieho súdu o prípustnosti dovolania a až následným sekundárnym záverom, týkajúcim sa jeho dôvodnosti. Zo zákonných ustanovení upravujúcich otázku prípustnosti dovolania je zrejmé, že na to, aby sa dovolací súd mohol zaoberať vecným prejednaním dovolania, musia byť splnené podmienky prípustnosti dovolania, vyplývajúce z ust. § 420 alebo § 421 CSP, a tiež podmienky dovolacieho konania, t. j. aby (okrem iného) dovolanie bolo odôvodnené dovolacími dôvodmi, aby išlo o prípustné dovolacie dôvody a aby tieto dôvody boli vymedzené spôsobom uvedeným v ust. § 431 až § 435 CSP.

K prípustnosti dôvodov dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP

30. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a súčasne dôvodnosť dovolania v prípade, ak miera porušenia procesných práv strany ako dôsledok nesprávneho procesného postupu súdu, nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

Relevantnými znakmi, charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle tohto ustanovenia, sú zásah súdu do práva na spravodlivý súdny proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva.

31. Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu, spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie procesných práv garantovaných Ústavou Slovenskej republiky (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb., v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej len „ústava“).

Pod pojmom nesprávny procesný postup je potrebné rozumieť taký postup súdu, ktorý je v rozpore so zákonom. Aby bola daná prípustnosť dovolania, musí súd svojím nesprávnym procesným postupom znemožniť strane sporu realizovať jej patriace procesné práva, ktoré jej priznáva zákon. Medzi tieto procesné práva patria v zmysle judikatúry najvyššieho súdu napr.: právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom, právo nazerať do spisu a robiť si z neho výpisky, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom, právo byť predvolaný na súdne pojednávanie, právo strany konať pred súdom vo svojom materinskom jazyku, alebo v jazyku, ktorému rozumie, právo na to, aby bol strane rozsudok doručený do vlastných rúk. Naopak medzi tieto práva nepatrí právo strany sporu na to, aby súd akceptoval jej procesné návrhy, aby súd rozhodol v súlade s predstavami strany sporu, alebo aby súd odôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv strany sporu. Pre prípustnosť dovolania v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP musí intenzita zásahu do procesných práv strany sporu v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu dosahovať mieru porušenia práva na spravodlivý proces.

32. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne záver dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

33. Dovolací súd len pripomína, že pri preskúmaní veci v rozsahu dovolacích dôvodov je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho ustálil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade známosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd tieto vady v prejednávanej veci nezistil.

34. Dovolacím dôvodom uplatneným v zmysle § 420 písm. f) CSP bola námietka nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Z recentnej judikatúry ústavného súdu vo vzťahu k všeobecnému súdnictvu vyplýva, že jednou z garancií obsiahnutých v pojme práva na spravodlivý proces je aj celkom nepochybné právo účastníka na riadne odôvodnenie, nielen na uvedenie "aspoň nejakých" dôvodov, ale dostatočných argumentov reagujúcich na relevantné námietky odvolateľa zrozumiteľným a presvedčivým spôsobom.

35. V posudzovanom prípade odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 aj 2 CSP, stotožňujúc sa v celom rozsahu i s jeho odôvodnením. Konanie pred súdom prvej inštancie a pred dovolacím súdom tvorí pritom jeden celok a určujúca je späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom, ktorá vytvára ich

jednotu. Odvolací súd spravidla v takomto svojom rozhodnutí preberá skutkové a právne závery súdu prvej inštancie. Takýto postup reaguje na súdnu prax v prípadoch úplných a presvedčivých rozhodnutí súdov prvej inštancie, kedy odôvodnenie rozhodnutia odvolacích súdov je len kopírovaním vecne správnych dôvodov. V takých prípadoch rozhodnutia obsahujú sporovým stranám známe podania, známe napadnuté rozhodnutia (rozsudok alebo uznesenie) a v závere obsahujú už len stručné konštatovania o správnosti a presvedčivosti rozhodnutia, s ktorým sa odvolací súd stotožňuje.

36. Z odôvodnení rozhodnutí súdov oboch inštancií je v danom prípade zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa žalobca domáhal, čo navrhoval, ako sa bránil žalovaný, z ktorých osvedčených skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, i aké závery zaujal odvolací súd k jeho právnomu posúdeniu, s ktorým sa stotožnil. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že základom rozhodnutia bol záver súdu prvej inštancie, s ktorým sa stotožnil aj odvolací súd, o preukázaní protiprávneho konania žalovaného (právoplatné odsudzujúce trestné rozsudky), vzniku škody a jej výšky (preukázaná znaleckými posudkami v trestnom konaní) ako aj príčinnej súvislosti, keďže žalovaný ako štatutárny orgán sa dopustil protiprávneho konania a týmto spôsobil škodu žalobcovi. Odvolací súd sa zaoberal všetkými podstatnými odvolacími námietkami žalovaného, vyhodnotil ich však ako neopodstatnené a uzavrel, že civilné súdy sú viazané právoplatným odsudzujúcim rozsudkom vo vzťahu ku všetkým skutočnostiam, ktoré boli podmienkou odsúdenia páchatel'a (pozn. dovolacieho súdu: tu v prejednávanom spore žalovaného) a boli trestným súdom zistené, zároveň tiež, že žalobca si uplatnil svoj nárok v civilnom konaní riadne a včas a jeho nárok nie je premlčaný. Uvedené však nie je dôsledkom zmätočného procesného postupu, ale toho, že oba súdy nižších inštancií dospeli k záveru, že nárok žalobcu bol uplatnený riadne a včas, ako aj to, že bolo preukázané protiprávne konanie žalovaného, vznik škody a jej výška a tiež splnenie posledného predpokladu pre náhradu škody - príčinnej súvislosti.

37. Dovolací súd nezistil, že by napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu javilo znaky arbitrárnosti, keďže súdy oboch nižších inštancií dodržali zákonný rámec pre odôvodnenie svojho rozhodnutia, ako vyplýva predovšetkým z ust. § 220 ods. 2 CSP pre rozsudok súdu prvej inštancie a z ust. § 393 ods. 2 CSP pre rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ sú dôvody súdneho rozhodnutia zjavné a zreteľné (hoci s nimi neúspešná strana nesúhlasí), nemožno hovoriť o arbitrárnom výkone spravodlivosti z hľadiska dodržania práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (pozri I. ÚS 117/07).

38. Rovnako zmätočnosť súdneho rozhodnutia z hľadiska nepreskúmateľnosti dôvodov vyjadrených v odôvodnení jeho písomného vyhotovenia nie je možné zamieňať s jeho vecnou nesprávnosťou z hľadiska nesprávne zisteného skutkového stavu alebo nesprávneho právneho posúdenia veci (sporu). Porušenie zákona predstavujúce jeho nesprávny výklad nemajú automaticky za následok porušenie práva na spravodlivý proces. Pokiaľ teda žalovaný namietal aj správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, tak táto námietka z hľadiska väd zmätočnosti nie je právne relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá.

39. V súvislosti s námietkou dovolateľa, že malo dôjsť k zastaveniu konania z dôvodu, že v rovnakom čase popri sebe prebiehali dve konania, v ktorých sa uplatňoval totožný nárok, dovolací súd uvádza, že ani táto námietka nie je dôvodná. Prekážka prv začatého súdneho konania (litispendencia) vzniká (je daná), ak na ktoromkoľvek súde Slovenskej republiky je začaté konanie, ktoré má rovnakých účastníkov, rovnaký predmet konania a rovnaké skutkové okolnosti, od ktorých sa odvodzuje právo. Predmet konania je vymedzený petítom návrhu na začatie konania, základ uplatneného nároku je určený skutkovými okolnosťami, ktorými je petít zdôvodnený. Litispendencia je procesnou prekážkou konania, ktorú musí súd z úradnej povinnosti odstrániť, a to zastavením konania. Prekážku prv začatého konania môže zakladať aj uplatnený nárok na náhradu škody v adhéznom konaní, ak ten istý nárok bol následne uplatnený v občianskom právnom konaní. Podľa § 217 ods. 1 veta prvá CSP pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Z citovaného ustanovenia vyplýva,

že súd nemôže brať do úvahy skutočnosti, ktoré nastali v minulosti, avšak v čase vyhlásenia rozhodnutia už netrávajú. A teda aj okamihom rozhodným pre posúdenie prekážky litispendencie nie je stav v čase zahájenia konania, ale stav v čase vydania rozhodnutia, pričom v čase vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie vo veci prejednávanej už táto prekážka pominula.

40. Žalovaný ďalej namietal, že súd prvej inštancie v rozpore s ust. § 142 ods. 1 CSP nerozhodol o pripustení zmeny žaloby a bez ďalšieho konal o zmenenej žalobe, nakoľko žalobca až podaním zo dňa 2.1.2018 predložil opis protiprávneho konania žalovaného, ktorým mala byť spôsobená škoda, pričom táto vada nebola odstránená ani odvolacím súdom, čím podľa dovolateľa došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

41. Zmenou žaloby podľa § 140 ods. 1 a 2 CSP je taký návrh, ktorým sa rozširuje uplatnené právo (kvantitatívna zmena), alebo ktorým sa uplatňuje iné právo (kvalitatívna zmena), alebo podstatná zmena, alebo doplnenie rozhodujúcich skutočností tvrdených v žalobe, teda prípad, ak žalobca síce naďalej žiada rovnaké plnenie (rovnakej kvality a rovnakého rozsahu), ale na základe iného skutkového stavu veci (skutkového základu veci), než ako ho uviedol žalobca v pôvodnej žalobe. V prejednávanej veci však nešlo ani o jednu z uvedených alternatív, žalobca si neuplatnil iné právo než to, ktoré označil v žalobe, podstatne nezmenil ani nedoplnil rozhodujúce skutočnosti, vo svojich podaniach len upresňoval skutočnosti o protiprávnom konaní žalovaného na základe skutočností vyplývajúcich z trestného konania, ako aj skutočností ohľadom výšky škody, ktorú upresnil na základe vyhotovených znaleckých posudkov v trestnom konaní.

42. Dovolací súd zdôrazňuje, že na rozdiel od kvalitatívnej alebo kvantitatívnej zmeny návrhu, podstatnou zmenou alebo doplnením rozhodujúcich skutočností, nedochádza k zmene žalobného petitu. Preto vyhodnotenie zásahu, doplnenia, upresnenia žalovaného nároku alebo skutočností uplatnených žalobcom v podanej žalobe podlieha hodnotiacemu úsudku konajúceho súdu, ktorý sa odvíja od žalobcom predloženého skutkového základu. K tomu treba uviesť, že ani podľa žalobcu nedošlo z jeho strany k zmene alebo doplneniu rozhodujúcich skutočností. Keďže nešlo o zmenu žaloby, potom nebol dôvod, aby súd rozhodoval o pripustení zmeny žaloby.

43. Vo vzťahu k námietke ohľadom zmeny žaloby dovolací súd po preskúmaní veci ďalej zistil, že z obsahu spisu žiadny návrh žalobcu na pripustenie zmeny žaloby v zmysle § 139 až 143 CSP (resp. do 30.6.2016 § 95 OSP) nevyplýva. Ak sa žalobca formálne domáha zmeny žaloby v tom zmysle, že bez ďalšieho požaduje menej, ide podľa obsahu podania o čiastočné späťvzatie žaloby a súd prvej inštancie ho správne posúdil podľa § 144 a nasl. CSP. V tomto prípade žalobca nežiadal viac, a nešlo o uplatnenie iného práva ani o podstatnú zmenu dovtedy tvrdených rozhodujúcich skutočností - išlo len o upresnenie skutočností odôvodňujúcich uplatnený nárok žalobcu, pričom akékoľvek podanie žalobcu, ktorým mení alebo dopĺňa svoju právnu argumentáciu bez zmeny skutkového stavu, sa za zmenu žaloby nepovažuje. K zmene žalobcom tvrdených skutkových okolností nedošlo, ani nedošlo k uplatneniu iného nároku, ako uvádza v samotnej žalobe, ani k uplatneniu vyššej sumy. Z obsahu spisu nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by mohli viesť k záveru, že v zmysle procesného práva ich možno považovať za zmenu žaloby. Procesný postup súdu prvej inštancie v tomto smere nemožno považovať za nesprávny.

44. Dovolací súd podporne poukazuje na rozhodnutie R 38/1999, podľa ktorého nejde o zmenu návrhu podľa § 95 ods. 1 OSP (aktuálne ust. § 139 CSP a nasl.), ak žalobca po začatí konania ním uvádzané skutočnosti v návrhu na začatie konania doplní o ďalšie skutočnosti, ktorými odôvodňuje ním uplatnený nárok.

45. Vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa náhrady trov konania dovolací súd uvádza, že v súvislosti so skúmaním prípustnosti dovolania, vzhľadom na právny záver veľkého senátu najvyššieho súdu vyjadrený v uznesení najvyššieho súdu z 29.9.2021 sp. zn. 1VObd/2/2021, veľký

senát najvyššieho súdu dospel k právnomu záveru, že rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania vád zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania, o ktorých rozhodoval odvolací súd.

46. Súd prvej inštancie rozhodol o trovách konania podľa ust. § 255 CSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v celom rozsahu z prisúdenej sumy, pričom nebral do úvahy čiastočné späťvzatie žaloby z dôvodu, že po podaní žaloby sa vo veci nekonalo a konanie bolo prerušené do skončenia trestného konania, a preto mal podľa súdu prvej inštancie žalobca nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu z prisúdenej sumy. Z obsahu spisu je zrejmé, že z hľadiska výsledku sporu bol žalobca so svojou žalobou úspešný, aj keď žalobca pôvodne žaloval o náhradu škody vo výške 532 475,63 eur s prísl., avšak v čase, kedy v trestnom konaní ešte nebola ustálená výška škody. Táto bola ustálená až znaleckými posudkami v trestnom konaní, a túto si v rovnakej výške následne uplatňoval žalobca aj v civilnom konaní. Súd nižšej inštancie vo väčšej miere brali do úvahy okolnosti danej veci, konštatujú, že vo veci sa z dôvodu prerušenia konania do rozhodnutia v trestnom konaní nekonalo, resp. konanie bolo prerušené do skončenia dovolacieho trestného konania, až v ktorom bola ustálená výška škody spôsobená žalovaným žalobcovi.

47. V súvislosti s otázkou náhrady trov konania má dovolací súd za to, že priznanie plnej náhrady trov konania výlučne z prisúdenej sumy, je v tomto konkrétnom prípade zdôvodniteľné aj cez interpretáciu pojmu „úspech vo veci“, keďže ten sa skúma čo do právneho základu, a nie do výšky priznaného nároku. Súd prvej inštancie priznal žalobcovi náhradu trov konania voči žalovanému v celom rozsahu z prisúdenej sumy (výrok III. rozsudku) a uviedol, že o výške trov konania bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, teda náhrada trov konania bude počítaná výlučne iba z prisúdenej sumy.

48. Dovolací súd tu poukazuje aj na závery doktríny vyslovené v komentári k § 255 CSP, podľa ktorého: „U žalobcu ide o plný úspech vo veci vtedy, ak sa výrok meritórneho rozhodnutia zhoduje so žalobným petitom, ktorý bol naposledy urobený vo veci samej, t.j. ak sa jeho žalobe vyhovel v celom rozsahu. Zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu (sudcovské právo) alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Rovnako odborná otázka posudzovaná znalcom (prípadne aj viacerými znalcami) môže presahovať možnosti strany sporu, ktorá napr. výšku škody „iba“ odhaduje. Aj tu je zrejmé primárnym fakt, že škoda bola spôsobená; jej výška nasleduje. Nemožno opomenúť ani fakt, že strany zámerne výšku sporu nadhodnotia, aby napr. odmena advokáta bola čo najvyššia a pod. Súdna prax sa v takomto prípade prikláňa k riešeniu, a to najmä s ohľadom na zastúpenie strany advokátom, ktorý pozná aspoň bežnú judikatúru v žalovanej veci, a napriek tomu že bol žalobca v základe sporu úspešný, takýto výkon práva by ho nemal chrániť a náhradu trov konania nepriznávala nikomu alebo postupoval podľa zásady úspechu. Vhodným riešením potom bude, že žalobca má právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy (nie zo sumy žalovanej).“ (pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár, vydal C. H. Beck v Prahe, 2016, str. 925-926).

49. Podporne poukazuje dovolací súd aj na Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 475/2018 zo 4. februára 2021, podľa ktorého „Zmyslom novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepčne celkom odchýliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Záver súdu absolútne vylučujúci osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku alebo úvahy súdu, nemožno akceptovať a takáto interpretácia § 255 Civilného sporového poriadku súdom nie je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky.“ (obdobne aj nález Ústavného súdu SR

sp. zn. II. ÚS 399/2019-37 zo dňa 15.04.2020).

50. Dovolací súd uzatvára, že v prejednávacom prípade nedošlo k namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces, a teda dovolateľ nebol postupom odvolacieho súdu vylúčený z realizácie svojich procesných práv. Za týchto okolností tvrdenie dovolateľa, že postupom súdu došlo k procesným vadám v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP, nie je opodstatnené.

K prípustnosti dovolania z dôvodov podľa ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP

51. Dovolací súd je rozsahom dovolania viazaný (§ 439 CSP, okrem prípadov uvedených v písm. a/ až c/ citovaného ustanovenia). Rovnako je dovolací súd viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Viazanosť dovolacími dôvodmi znamená, že dovolací súd môže skúmať dovolacie dôvody len v rozsahu, v akom boli vymedzené, je teda viazaný tým, čo dovolateľ považuje za nesprávne, pričom dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

V dôsledku uvedenej viazanosti odvolacieho súdu dovolacím dôvodom, dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom (uznesenie NS SR sp. zn. 3 Cdo 59/2017 z 8. júna 2017).

52. Obe dovolateľom naznačené právne otázky majú svoj pôvod v námietke premlčania, vznesenej žalovaným proti nároku uplatnenému žalobcom, a to

- v otázke spočívajúcej v tom, že žalobca si nárok na náhradu škody v trestnom (adhéznom) konaní riadne neuplatnil, čo malo za následok, že premlčacia lehota počas trestného konania neprestala plynúť a do podania žaloby na súde prvej inštancie uplynula niekoľkonásobne

(bez ohľadu na to, či sa nárok na náhradu škody posúdi podľa ustanovení Občianskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka),

- pokračovanie v konaní, v ktorom bol uplatnený nárok, nebolo riadne, pretože aj v prípade, že by si žalobca nárok na náhradu škody uplatnil v adhéznom konaní, urobil jeho späťvzatie dňa 07.12.2010 na trestnom pojednávaní, čo malo za následok, že na spočívanie premlčacej doby v adhéznom konaní by nebolo možné prihliadnuť.

53. Dovolací súd s prihliadnutím na potrebu abstrahovať právnu podstatu formulovaných otázok (aplikujúc tak závery nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 336/2019) konštatuje, že dovolateľ sa v zásade pýta, či spoločník, ktorý nie je resp. v rozhodnom čase nebol štatutárnym orgánom spoločnosti, bol oprávnený uplatniť v rámci trestného konania nárok na náhradu škody za spoločnosť, a teda či nárok na náhradu škody takto uplatnený spoločníkom voči konateľovi bol uplatnený riadne a včas pre účely plynutia premlčacej doby.

Napokon v uvedenom kontexte tiež dovolateľ rozporuje aplikáciu noriem Obchodného zákonníka v otázke porušenia povinností pri výkone funkcie konateľa s povinnosťou nahradenia škody podľa § 757 OBZ.

54. Vo vzťahu k vyhodnoteniu včasného uplatnenia nároku na náhradu škody, zo skutkového stavu zisteného súdmi nižších inštancií vyplýva, že pri výsluchu p. H. G. dňa 23.11.2001, vykonaného na Krajskom úrade vyšetrovania PZ v Prešove, tento uviedol, že sa v mene poškodenej obchodnej spoločnosti pripája k trestnému konaniu aj s nárokom na náhradu škody, ktorú v tom čase aktuálne vyčíslil na sumu 32 000 000 Sk (str. 6 zápisnice z výsluchu).

Dovolateľ namieta, že úkon vykonaný spoločníkom bol len úkonom fyzickej osoby, ktorá nevzniesla nárok spoločnosti ako poškodenej v trestnom konaní, a teda nebol uplatnený zákonom predvídaným spôsobom.

55. Dovolací súd k aplikovateľnej právnej úprave uvádza, že zákonom č. 500/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, sa úprava derivatívnej žaloby spoločníka stala účinnou od 1.1.2002.

56. Podľa § 122 ods. 3 ObZ, každý spoločník je oprávnený v mene spoločnosti uplatniť nároky na náhradu škody alebo iné nároky, ktoré má spoločnosť voči konateľovi, alebo uplatniť nároky

na splatenie vkladu proti spoločníkovi, ktorý je v omeškaní so splatením vkladu, prípadne nároky na vrátenie plnenia vyplateného spoločníkovi v rozpore so zákonom. To neplatí, ak spoločnosť už tieto nároky uplatňuje. Iná osoba ako spoločník, ktorý žalobu podal, alebo ním splnomocnená osoba nemôže v súdnom konaní robiť úkony v mene spoločnosti. Podľa odseku 4 spoločník, ktorý uplatní v mene spoločnosti nároky podľa odseku 3, je povinný znášať trovy súdneho konania. Ak je spoločnosti priznaná náhrada trov konania, ten, ktorému bola uložená náhrada týchto trov, je povinný uhradiť ju spoločníkovi, ktorý uplatňoval nároky za spoločnosť.

57. Úkon fyzickej osoby - spoločníka zo dňa 23.11.2001, ktorým uplatnil nárok na náhradu škody v trestnom konaní, bol následne doplnený podaním spoločníka zo dňa 30.01.2002.

V januári 2002 bol už spoločník explicitne ex lege oprávnený uplatňovať nároky spoločnosti na náhradu škody voči bývalému konateľovi spoločnosti (§ 122 ods. 3 ObZ).

Z výpisu z obchodného registra vyplýva, že p. R. M. Z. G. je spoločníkom žalobcu od 22.3.1993. Zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 1TdoV 2/2018 z 29.04.2019 bolo odmietnuté dovolanie žalovaného (ako obvineného v trestnej veci) proti rozsudku Krajského súdu v Prešove 2T 2/2005 z 10.06.2013.

Žalobcom bol nárok uplatnený v rámci vyšetrovacích úkonov vyšetrovateľa, celé trestné konanie sa odvíjalo od skutočnosti, že škoda bola spôsobená žalobcovi, a v tomto konaní sa práve na základe podnetu tejto spoločnosti konalo. Počas trestného konania v rámci rozhodnutí vydaných trestnými súdmi tieto vždy odkazovali vo veciach náhrady poškodeného žalobcu na civilné konanie.

58. Uplatnenie náhrady škody v trestnom konaní spoločníkom dňa 23.11.2001 bolo vykonané v rámci jeho výsluchu ako zástupcu poškodenej spoločnosti. V danom období mala spoločnosť ustanovený štatutárny orgán Miroslava Kozáčka, a to v období od 8.3.2001 do 23.4.2003, pričom je zrejmé, že tento nemusel mať vo vzťahu k skutkovým okolnostiam prípadu (trestné konanie bolo vedené voči predchádzajúcemu konateľovi spoločnosti, ktorý vykonával funkciu takmer osem rokov) dostatočné informácie o skutočnostiach, ktoré boli relevantné pre vyšetrovanie v prípravnom trestnom konaní. V tejto situácii vyšetrovateľ akceptoval jediného spoločníka spoločnosti, ktorý bol zakladateľom spoločnosti a aj ustanovil obvineného do funkcie jediného konateľa (tu dovolateľa, fyzickú osobu voči ktorej bolo podané trestné oznámenie), ako zástupcu poškodenej spoločnosti, pretože jediný spoločník škodu spôsobenú tejto spoločnosti nevyhnutne vo svojej majetkovej sfére pociťoval ako svoju vlastnú. Jediný spoločník spoločnosti s ručením obmedzeným je majiteľom 100 %-ného obchodného podielu v spoločnosti, a v dôsledku toho je reziduálnym beneficiantom majetku spoločnosti. Z tohto statusu plynie, že je oprávnený uplatňovať nároky spoločnosti na náhradu škody spôsobenej spoločnosti konateľom, pretože má záujem na tom, aby sa majetok spoločnosti nezmenšoval, keďže v dôsledku zmenšenia majetku spoločnosti sa zmenšuje aj majetok spoločníka ako beneficianta. Na takéto situácie reagovala vyššie uvedená novela Obchodného zákonníka, ktorá s účinnosťou od 1.1.2002 výslovne ustanovila derivatívnu žalobu spoločníka ako inštitút smerujúci k ochrane majetku spoločnosti a tým aj spoločníkov ako reziduálnych beneficiantov.

59. Prejav vôle spoločníka počas výsluchu 23.11.2001, ktorým uplatnil nárok poškodenej spoločnosti na náhradu škody v adhéznom konaní, bol 30. 01.2002 (už v dobe účinnosti novely OBZ) špecifikovaný čo do výšky náhrady škody. Tieto prejavy vôle spoločníka ako zástupcu spoločnosti materiálne spolu súvisia a trestné súdy ich takto aj akceptovali, keď v rozhodnutiach prvostupňového súdu bola spoločnosť odkázaná na civilné konanie. Konajúce trestné súdy (priebežne, aj v následne zrušených rozhodnutiach) akceptovali postavenie spoločnosti ako poškodenej na základe uplatnenia nároku na náhradu škodu spoločníkom tejto spoločnosti. Najvyšší súd vo veci náhrady škody pri rozhodovaní v dovolaní o prvej dovolacej otázke, ktorá smerovala k námietke, že žalobca si svoj nárok na náhradu škody neuplatnil (riadne) v adhéznom konaní, v dôsledku čoho pri uplatnenom nároku v súvislosti s vedením trestného konania neprestala plynúť premľacia lehota, dospel k záveru, že táto je nedôvodná. Najvyšší súd posúdením statusu spoločníka v rámci vyšetrovania vykonávaného v trestnom konaní a ním uplatneného nároku na náhradu škody, považuje v konkrétnych skutkových okolnostiach a časových súvislostiach nárok

poškodenej spoločnosti uplatnený (v tom čase) jediným spoločníkom ako jediným reziduálnym beneficiantom majetku spoločnosti, za úkon, ktorým zároveň došlo k naplneniu podmienok pre spočívanie premlčacej doby, teda úkon, ktorým si nárok v konaní riadne a včas žalobca uplatnil. Takýmto uplatnením nároku spoločnosti na náhradu škody v adhéznom konaní prestala plynúť premlčacia doba.

60. Vo vzťahu k skutočnosti, že v poslednom právoplatnom trestnom rozhodnutí nie je uvedené rozhodnutie o nároku na náhradu škody, a to v dôsledku dispozičného úkonu poškodenej - späťvzatia, dovolací súd zdôrazňuje, že predchádzajúcimi výrokmi o náhrade škody bolo potvrdené, že nárok na adhézne konanie bol uplatnený kvalifikovane, a pred zrušením relevantných predchádzajúcich rozhodnutí súdmi vyššej inštancie bol žalobca/poškodený vždy odkázaný na uplatnenie si nároku v samostatnom civilnom konaní.

61. Podľa dovolateľa k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci súdmi nižších inštancií došlo ich záverom, že nemá na spočívanie premlčacej doby pri nároku na náhradu škody uplatneného v trestnom konaní vplyv skutočnosť, že v jeho priebehu poškodený výslovne uvedie, že si nárok na náhradu škody viac neuplatňuje. Dovolateľ považuje za správne také právne posúdenie, že účinok spočívania premlčacej doby nastane len vtedy, ak poškodený v začatom adhéznom konaní riadne pokračuje; v opačnom prípade (ak v ňom riadne nepokračuje), premlčacia lehota nespočíva a nie je možné dovolávať sa účinkov predchádzajúceho (uplynulšieho) spočívania.

62. Najvyšší súd pri posudzovaní problematiky spočívania premlčacej lehoty vychádzal z ustanovení Obchodného zákonníka, ktorým sa (ako správne ustálili konajúce súdy) má posudzovaná otázka spravovať, čo samozrejme platí aj pre posudzovanie dĺžky premlčacej doby. Obchodný zákonník od prvého dňa svojej účinnosti (1.1.1992) obsahoval právnu úpravu, ktorou podriadil vzťah medzi spoločnosťou a štatutárnym orgánom spoločnosti primeranej aplikácii mandátnej zmluvy (§ 66 ods. 2 OBZ), čo vo svojej argumentácii dovolateľ opomína.

63. Podľa § 402 ObZ premlčacia doba prestáva plynúť, keď veriteľ za účelom uspokojenia alebo určenia svojho práva urobí akýkoľvek právny úkon, ktorý sa považuje podľa predpisu upravujúceho súdne konanie za jeho začatie alebo za uplatnenie práva v už začatom konaní. Na túto úpravu nadväzuje § 405 ObZ, ktorý v odseku 1 uvádza, že ak právo bolo uplatnené pred premlčaním podľa § 402 až 404, ale v tomto konaní sa nerozhodlo vo veci samej, platí, že premlčacia doba neprestala plynúť. Podľa odseku 2, ak v čase skončenia súdneho alebo rozhodcovského konania uvedeného v odseku 1 premlčacia doba už uplynula alebo ak do jej skončenia zostáva menej ako rok, predlžuje sa premlčacia doba tak, že sa neskončí skôr než jeden rok odo dňa, keď sa skončilo súdne alebo rozhodcovské konanie.

64. Dovolací súd pri posúdení prvej otázky dospel k záveru, že v trestnom (adhéznom) konaní bol nárok poškodenej spoločnosti na náhradu škody uplatnený kvalifikovane. Ak v rozhodnutí trestného súdu, ktoré bolo neskôr zrušené, bola poškodená odkázaná na občianskoprávne konanie, v konkrétnych skutkových a časových okolnostiach nie je možné toto konanie považovať za konanie, ktorým sa nerozhodlo vo veci samej (§ 405 OBZ). Obžalovaný ako konateľ spoločnosti bol uznaný vinným z trestného činu sprenevery a trestného činu zneužitia účasti na hospodárskej súťaži, pričom poškodená spoločnosť bola odkázaná na občianskoprávne konanie. Preto, ak si poškodená spoločnosť uplatnila svoj nárok v občianskoprávnom konaní dňa 13. 06. 2008 a súd, na ktorom si uplatnila nárok na náhradu škody prerušil konanie do skončenia trestného konania, potom je potrebné uzavrieť, že spočívanie premlčacej doby začaté uplatnením nároku v trestnom konaní pokračovalo aj v konaní občianskoprávnom, pretože k vyhláseniu o neuplatnení nároku v trestnom (adhéznom) konaní došlo až 07.12.2010, t.j. po uplatnení nároku v občianskoprávnom konaní a rozhodnutí súdu v tomto konaní o prerušení konania do skončenia trestného konania.

K otázke posúdenia právneho režimu nároku

65. Hoci vzťah medzi štatutárnym orgánom a spoločnosťou bol až s účinnosťou od 1.1.2002 vymedzený kogentne ako absolútny obchod, právna norma obsiahnutá v ustanovení

§ 66 Obchodného zákonníka už od 1.1.1992 jednoznačne vymedzila primeranú aplikáciu mandátnej zmluvy upravenej v Obchodnom zákonníku tak, že „vzťah medzi spoločnosťou a členom štatutárneho alebo iného orgánu spoločnosti alebo spoločníkom pri zariaďovaní záležitostí spoločnosti sa spravuje primerane ustanoveniami o mandátnej zmluve, pokiaľ z ich dojednaní

so spoločnosťou alebo iných ustanovení tohto zákona upravujúcich ich povinnosti nevyplýva iné určenie práv a povinností.“ Z dôvodu primeranej aplikácie mandátnej zmluvy sa pri porušení povinností pri výkone funkcie aplikuje právna úprava náhrady škody podľa § 373 OBZ v dôsledku uplatnenia právnych následkov mimozmluvnej zodpovednosti podľa § 757 OBZ v spojení s úpravou premlčania (§§ 387 - 408).

66. Len pre úplnosť dovolací súd poznamenáva, že v zásade rovnaké námietky ako v dovolaní, uplatnil žalovaný aj v odvolaní. Dovolací súd však nie je „tretou inštanciou“, ktorá

by bola oprávnená opätovne preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu a konanie, ktoré mu predchádzalo. Odôvodnenie dovolania podaného žalovaným v tomto smere v podstate kopíruje dôvody ním podaného odvolania, s ktorými sa odvolací súd zaoberal a ku ktorým sa vyjadril v odôvodnení napadnutého rozsudku.

67. Podľa ust. § 447 písm. c) a písm. f) CSP, dovolací súd odmietne dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, alebo nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435.

68. Podľa ust. § 448 CSP, dovolací súd zamietne dovolanie, ak dovolanie nie je dôvodné.

69. Dovolací súd vzhľadom na prípustnosť dovolania v časti dôvodov v zmysle ust. § 421

ods. 1 písm. b) CSP týkajúcich sa položených právnych otázok, uskutočnil vo veci meritórny prieskum. Z právnych záverov dovolacieho súdu vyššie formulovaných k zodpovedaniu právnej otázky podstatnej pre rozhodnutie sporu, vyplýva, že odvolací súd napadnutým rozsudkom rozhodol vecne správne. Dovolanie žalovaného bolo preto v tejto časti posúdené ako nedôvodné.

Z tohto záveru dovolací súd vo výsledku rozhodol meritórne o zamietnutí dovolania podľa § 448 CSP.

70. Vo vzťahu k návrhu žalovaného na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia najvyšší súd konštatuje, že z podaného návrhu nemal za osvedčené dôvody hodné osobitného zreteľa.

Najvyšší súd preto nezistil splnenie predpokladov na odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v súlade s § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou dovolacieho súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

71. Žalobca bol v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešný (§ 255 ods. 1 CSP),

preto mu vznikol nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ust. § 453 ods. 1 CSP vo väzbe na § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením (§ 262 ods. 2 CSP).

72. Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.